

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ
Конституційне право, адміністративне право

**ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИВ КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
ЗАХОДІВ**

Василенко Карина Олександрівна,
курсант 2-го курсу
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

Реформування правоохоронної системи України є одним із найважливіших кроків на шляху становлення демократичної держави, в якій пануватиме верховенство права. Упродовж реформи органи внутрішніх справ проходять складний процес трансформації із каральних органів у сервісну службу європейського зразка, основним завданням якої є забезпечення прав та свобод людини. Необхідним елементом реалізації згаданої трансформації є реформування порядку підготовки правоохоронців та створення сучасної європейської моделі освіти працівників поліції. Залучення громадських організацій (як національних, так і міжнародних) до процесу підготовки правоохоронців сприяє відкритості поліції зокрема та підвищенню рівня довіри до поліції загалом.

Належне забезпечення реалізації прав людини в контексті здійснення поліцейських заходів є важливим аспектом суспільного розвитку та реалізації основоположного принципу справедливості. Тому ці питання набувають особливої актуальності, попри те, що ця тематика розглядалася багатьма вченими-конституціоналістами, зокрема: С. Бобровник, А. Колодієм, В. Котюком, О. Лисенковою, О. Мурашиним, А. Олійником, Н. Онищенко, В. Тацієм, М. Цвіком, В. Шаповалом, С. Шевчуком, Ю. Шемшученком, В. Щебельським та іншими.

В юридичній літературі під механізмом захисту розуміються заходи, які призводять до відновлення порушених неправомірними діями прав і відповідальність особи, яка вчинила ці правопорушення. У разі порушення прав особи без їх відновлення, а також юридичної відповідальності з боку правопорушника, правові гарантії механізму захисту прав людини не можуть вважатися такими, що повністю здійснилися. Заходи захисту – примус зобов'язаної особи виконувати обов'язки, накладені на неї законом або договором. А завдання

юридичної відповідальності полягає в покладанні обов'язку зазнавати позбавлень, нести правовий збиток» [3, с. 56].

З прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» [2] органи міліції були ліквідовані, а сфера їх компетенції крізь призму концепції «служіння суспільству» перейшла до новоствореного центрального органу виконавчої влади – Національної поліції, завдання якого полягають у наданні поліцейських послуг (ст. 2). У свою чергу сферами реалізації відповідних послуг закон називає: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидію злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Категорія «поліцейські заходи» є новою для українського законодавства, тож з'ясування її змісту викликало жвавий інтерес як серед науковців, так і практиків: безпосередньо поліцейських, юристів, а також представників громадськості. «Необхідність закріплення переліку та підстав реалізації поліцейських заходів саме на законодавчому рівні було обумовлено необхідністю уникнення зловживання з боку конкретних інститутів державної влади, побудованих переважно на політичному підґрунті. Натомість зміна закону передбачає найбільш тривалу та складну процедуру порівняно з нормативними актами інших рівнів нормативно-правового регулювання» [4].

Розглянемо можливості захисту прав особи в площині здійснення поліцейських заходів. Особливий інтерес викликає розділ V «Поліцейські заходи» і ст. 34 «Поверхнева перевірка» Закону України «Про національну поліцію», де зазначено, що «поверхнева перевірка як превентивний поліцейський захід є здійсненням візуального огляду особи, проведенням по поверхні вбрання особи рукою, спеціальним приладом або засобом, візуальним оглядом речі або транспортного засобу» [2].

Задля підтримки захисту прав людини в статті чітко прописано, що «поверхнева перевірка здійснюється поліцейським відповідної статі. У невідкладних випадках поверхневу перевірку може здійснити будь-який поліцейський лише з використанням спеціального приладу або засобу» [2].

Також зазначено, що «поліцейський може здійснювати поверхневу перевірку речі або транспортного засобу лише у наступних випадках: а) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться правопорушник або особа, свобода якої обмежується в незаконний спосіб; б) якщо існує достатньо підстав вважати, що в транспортному засобі знаходиться річ, обіг якої заборонено чи обмежено або яка становить загрозу життю чи здоров'ю такої особи або інших осіб; в) якщо існує достатньо підстав вважати, що річ або транспортний засіб є

знаряддям вчинення правопорушення та/або знаходиться в тому місці, де може бути скоєно кримінальне правопорушення, для запобігання якого необхідно провести поверхневу перевірку» [2].

Отож, права та обов'язки, функції та межі компетенції меж дій поліцейського визначаються низкою нормативно-правових актів в тому числі міжнародних актів, Конституції України. Права людини є не лише об'єктом охорони поліції, а й її основним напрямком діяльності, Це пов'язано зі специфікою правоохоронної діяльності, частиною якої є охорона громадського порядку, охорона мирних зібрань. Решта прав, таких як право на життя, свобода від катувань, право на свободу, не можуть бути обмежені.

Вимога щодо дотримання прав та свобод людини і висока ефективність поліцейської діяльності наряду залежать від рівня забезпечення прав самого поліцейського, що має стати пріоритетним напрямком реформування органів внутрішніх справ України.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII (Редакція станом на 22.04.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Права людини в діяльності української поліції – 2017. Аналітичний звіт / За заг. ред. Крапивіна Є. О. К.: Софія-А, 2018. 208 с.
4. Права людини і забезпечення правопорядку під час публічних зібрань: Керівництво. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/d/8/375751.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Герелюк Христина Василівна,
курсант 4-го курсу
Прикарпатського факультету
(м. Івано-Франківськ)
Національної академії внутрішніх справ

На сьогоднішній день однією з найактуальніших проблем є питання забезпечення безпеки дорожнього руху. Щодоби на українських автошляхах реєструються дорожньо-транспортні пригоди (далі-ДТП), внаслідок яких гинуть і травмуються люди.